

preveč, da se zanima za njo, in da bi bili brez nje ti zidovi pusti in dolgočasni. Ha, sestra njegova — taista kri, prav taka varalica, samo da je vpričo svoje mladosti izredno lokava, prikrita!

Lacingerja se je lotil oni duševni trenutek, ko obspe človeško dušo neprozorna

tema dvomov, katere mu podaje razburjena domišljija, ona tema, ki mu zlomi vsako silo, uniči trezno mišljenje in ga spre z vsemi nazori ter muči na smrt.

Živčno utrujen je legel, nad njim so pa pluli milijoni tisočletnih zvezd po vesmiru brezčutno in hladno. (Dalje.)

Ni kazalo . . .

(Z naših gorá. — Spisal Fr. Kočan.)

Iz doline se je čulo zvonjenje — toda le, če je slučajno veter potegnil po strugi gori in še to le v polahkih tresajih, pojemoč in gubeč se v ozračju.

Stari Mihol — dosedanji gospodar na Kumrovini — je odmolil, kakor in kolikor je imel navado moliti zadnje čase, ko je moral zaradi bolezní celó ob nedeljah ostajati doma. Z jedno nogo — z bolno namreč — je klečal na stolu in s komolci se je naslanjal na mizo. Skozi malo, zakajeno okence pa je gledal prosto doli po kotlini.

Danes ni bila nedelja, tudi praznik ne. — A nekaj drugega je bilo: Kumrov Anže in pa Tirova Polonica sta se zaročila pred tedni in se poročila danes, prav tedaj-le.

„Opravilo bi moralo minuti vsak čas“, je mislil Mihol. Odprl je okence in pomolel glavo na prosto. Slišal ni več dobro — šlo mu je na šestdeseto —, zato je zasuknil glavo gori proti gabrški cerkvi in nastavil levo uho zračnim tresajem, ki bi imeli priti iz doline. Pri tem je malce zijal, da se mu je zaradi pomanjkanja zob očrtala krog ust mala doliničasta globina.

„Bo!“

Potem je pomolil še za srečo mladih novoporočencev.

„Tako!“

In nato ga je nekaj gnalo, češ: ven bi šel pogledat, ali kmalu pridejo . . .

V izbi je bilo temačno. A zunaj se je umikala jutranja megla solnčnim žarkom.

Šel je.

Vendar je bilo še dokaj hladno in mrzlikavo. Tako je v pomladnih jutrih sploh po naših gorah. Veter je otresal roso raz drevje. Tje doli v ravan se je lijasta kotlina širila bolj in bolj; to pomlad se je bila porastla z zelenjem nenavadno zgodaj in dokaj bujno. Po ravnini pa — se je videlo — je poganjalo zelenje še gosteje. In iz zelenja globoko doli se je rdečila kakor na izpremembo streha farnega zvonika.

Od tu se je čulo zvonjenje — toda le še v posameznih presledkih.

O — tje doli si je želel Mihol zopet jedenkrat! Od lanske jeseni — tedaj ga je bila ošeniła smreka tam v Loméh — se ni premaknil pol ure od hiše. Celo danes je moral ostati za variha doma.

Hm — a vendar je bil v mislih doli — doli-le . . . Mislil je na Anžeta, mislil je na Polonico, mislil — no — stalno ni mogel misliti na nič: — veselo nemiren je bil, ali pa nemirno vesel — vse ob jednem . . .

„Glej, kdo bi bil mislil!“ si je dejal, „kako kmalu se je naredilo! Še kazalo ni tako, a vendar, nanoslo je tako. In prav je tako!“

Stopical je v hišo po kožuh in potem — ni mogel drugače — zavil jo je tje na hribček nad ovinkom. Tam mimo je držala pot iz doline.

Med tem je bila izginila megla do cela in zablisknilo se je sedaj tu, sedaj tam po rosnih vejah.

Mihol je bil vesel. No, in kako ne! Hm!

„Ali je kaj kazalo?“ se je vpraševal.

„Nič, prav nič! Še tedaj ne, ko je bil odšel Anže k vojakom.“

Kaj človeka vse zadene!

Ono jesen so mu bili potrdili Anžeta. Mihol je bil slaboten že tedaj, in Barba priletna; pa samo tega sta imela, samo Anžeta. To je bil udarec!

No, župan doli v dolini je obetal, češ: „Izpustili ga bodo; vidva sta slabotna in dom je obširen!“

„Bog daj!“ — je želel Mihol.

Odslej se je upiral s posestvom sam. In Barba je delala, moj Bog, jokala, pa molila za Anžeta.

Kolikokrat sta govorila o njem!

Da bi pač izdale kake prošnje! Da bi prišel res — posestvo bi mu izročila — brez skrbi in v dobre roke bi je izročila — in potem bi mu pomagala pri delu dotlej, da se oženi, ali kar že . . .

No, oženi! Posestvo na Kumrovini je bilo trdno že od nekaj. In Anže! Pošten in moder fant je bil vedno. Nihče mu še ni očital ničesar.

Ali izbiral si bo sam — tako sta sklepala — branila mu ne bodeta in prigovarjala tudi ne kdo ve kaj. Izbral si bo pač sam najbolje. Dobro in pridno ženico bo privedel v hišo, in na starost jima bo še kaj postregla, obema . . .

In ob takih prilikah šo ušle Miholu misli kar tako na Tirovo Polonico.

Tirova Polonica je imela tedaj osemnajst let. Zrastla se je bila vitko in na visoko in v značaju ji je ostalo nekaj iz otroških let: tisto udano in prikupljivo vedenje namreč. Doli niže sta stanovali in gospodarili Polonica in njena mati. Pa na Kumrovino sta hodili pomagat delati ob žetvi, ali sicer, kadar je bilo dela veliko. Polonica ni bila napačno dekle; zadnji čas se je hodila šivati učiti po dvakrat na teden v dolino. Mati pa je bila vdova od onega časa, kar ji je ubilo moža v Videmskem lomu.

„Glej, Polonica bi bila!“ — je dejal Mihol Barbi.

„Ali!“ — je ugovarjala Barba — „kako? Anže in Polonica! Bogata ne bo in ali je kdaj kazalo kaj posebnega?“

„No posebnega ne, ali —“

Kljub temu ni mogel Mihol s pridom misliti na kako drugo kakor na Polonico. Tudi na Orlikovo Julo ne.

„A jaz bi mislila, da bo ta.“

Barba je imela v mislih Julo.

„Boš videla, da ne!“

In Mihol je ostal pri svojem kljub temu, da ni kazalo posebnega prav nič; celo zadnji čas ne, predno je bil odšel Anže k vojakom. Res, — kakor bi bil nekaj slutil tedaj . . .

„Polonica!“ ji je dejal včasih Mihol prve tedne po Anžetovem odhodu, ko je dekle odhajalo v dolino, „poglej, poglej na pošti, če ni morda kaj pisma za nas! Lahko mi storiš to, ko greš ravno mimo.“

„Bom, bom“, je vselej obljubila Polonica.

In proti večeru, ko je navadno prihajala domov, je Mihol običajno delal na njivi vrh klanca. Že od daleč ji je klical nasproti:

„No, ali je kaj?“

„Nič, čisto nič!“ je dejala navadno.

Anže prve tedne ni pisal. Novega menda ni vedel, kaj veselega tudi ne. In tožiti ni hotel.

„A stavim, v par tednih bo pisal“, je dejal Mihol sam pri sebi.

Pozneje je zopet čakal tako ob popoldnevih. Ob nedeljah je pa stopil včasih za trenutek gori k županu — Mihol je bil še zdrav tedaj — in vselej je tolkel potem z veselejšo nado po jarkasti poti navzgor proti Kumrovini.

„Bog daj! Morebiti se bo vendar-le kaj naredilo in napravilo.“

„No!“ — je zopet klical enkrat pozneje Polonici nasproti, ko je prihajala po klanecu navzgor. Dekle je bilo videti bolj rdeče tje v lica kakor sicer; stopalo je hitreje in gledalo živeje. — Tedaj je Miholu nekaj reklo, da ne bo brez nič. Hm!

„Bo nekaj, kaj ne?“

„Pismo, oče! Od Anžeta — ali prav za prav ne vem. Iz Ljubljane je menda.“

„Tako! No; lej, lej! Čakaj — pa preberi: jaz ne vidim več prav bistro. Kaj neki piše?“

Anže ni pisal nič posebnega. Vse, kar je povedal, je vedel Mihol že naprej: da se mu je izpočetka hudo godilo, zelo hudo — pa da se je pozneje privadil . . . Hm: kakor vsakdo. In prav, da se je. Mihol je bil vesel, da je vsaj vedeti dal o sebi Anže. Prav! In dalje: — da ga žene nekaj ven, ven iz mesta v domače gore, po kotlini gori v domača brda in domače goličave . . . Človek res ne pozabi svojega doma. Potem: — da je v mislih vjednomer doma, da se spominja, kaj neki delajo domači sedaj, kaj sedaj, in ali so vsi zdravi i. t. d. In nazadnje je poprosil, da naj pri županu storé, kolikor morejo . . . Ta Anže! Miholu so stopile solze v oči.

Potem se mu je tožilo za Anžetom bolj nego doslej.

„Ali bo neki kaj — ali ga bodo izpustili?“ — je silila Barba vjednomer.

„Ne upam mnogo“ — je govoril Mihol — „hribovci smo pri gospodi zapisani nazadnje. In to reč ima gospoda v rokah.“

Barba pa je tarnala in molila odslej še bolj. Stvar se je vlekla res predolgo, da bi bilo upati kaj.

„Malo še upam, prav malo“ — je tožil Mihol tudi Polonici, če je slučajno govor nanesel na to — „ne verjamem več dosti.“

„Ali res ne?“ je vprašalo dekle skoro žalostno, pa poveseilo glavico, češ: „Ali se ne dá pomoči?“

„Kako? Glej: kako?“ — se je ustavil Mihol — „vidiš, to je dandanes težko, hm, težko . . .“

Vendar je upal na skrivnem še vedno.

„Kaj bi!“ — se je hrabil — „bo že kako; kakor je božja volja!“

Potem je molil ob nedeljah še zvesteje in na pol na glas. Ko so drugi odšli iz cerkve, je vselej posedel še malo in se priporočil sv. Miklavžu, ki je imel poleg Miholove klopi v zidu vdelan svoj tron.

In res!

V tem so se zasuknile reči drugače, kot bi bil kdo mislil. Koliko skrbij si človek

delal po nepotrebnem! Hudo se je bilo storilo — res — a vendar dobro.

Lansko jesen je namreč bilo. Grajščinski so gori v Lomeh posekavali gozde, in Mihol je bil najet, da je nadziral in pomagal. Žagali so in sekali vse vprek. Ravno pod njim v bregu sta posekavala Lovrin in Grapnik; malo više gori so pa drugi klestili in majili posekano smreko. Deževno je bilo in deblo je ležalo v bregu, z debelim koncem navzdol. In prav tu spodaj je stal Mihol, pa gledal, na katero stran bodeta zvrnila Lovrin in Grapnik svojo . . .

Hu — !

Tedaj je nastal obupen krik tam zgoraj: „Beži, beži!“

Tisti hip ga je že zadelo od zadaj. Nakrat mu je vzelo zavest. Nič ni čutil, nič mislil. Samo neka hlastava govorica in pa obupni klici so mu zveneli kakor iz kake daljave. Nič drugega! In razlagati si ni vedel ničesar . . .

Pa to je bilo le za hip. V naslednjem trenutku se je zavedel v Lovrinovih rokah.

Smreka se je bila namreč izprožila vsled mokrine, zdrčala, ga vrgla v stran in ga poplazila po levi strani.

Domov so ga prinesli in potem je trpel — uh, tega ni bilo prestati!

Barba v prvem hipu ni vedela kaj početi.

„Mrzlih obkladkov, mrzlih obkladkov!“ — je hitela vjednomer.

„Mrzlih obkladkov!“ — in iztikala je po vseh kotih, zagrabila sedaj to, sedaj ono, pa nazadnje vendarle ni vedela drugega kot: „mrzlih obkladkov, mrzlih obkladkov!“

Sosedje so svetovali to in ono.

Ko se je pa Mihol dobro omislil, je bila njegova prva misel — Anže.

„Sedaj mi ga bodo dali — mi ga morajo dati“ — je dejal in naročil Barbi, naj gre v kratkem k županu.

„Oh, oh, oh! In kdo bo gospodaril, moj Bog, sama ne morem vsega . . .“

In tedaj je bila Miholova druga misel — Polonica.

„Glej!“ — je dejal — „Polonica naj pride, Tirova Polonica, nobena druga.“

In res je prišla. —

To dekle je znalo postreči človeku.

„Ali vam je zelo hudo, oče?“ — je vprašala takoj.

„Seveda!“

„Oh — že vem: po Jaklja pojdem na Voljčo. On vam bo pregledal nogo in prevezal jo. On zna; v par tednih bodete zopet zdravi, če ne prej. Takoj pojdem!“

Še oddahniti se ni utegnila.

„Pa ne hiti preveč, Polonica, da se ne prehladiš po poti; mrzlo je“ — jej je naročala Barba pri odhodu.

„Nič se ne bojte!“

Proti večeru je prišel Jakelj.

„Bah, zlomljeno! Mgm! In pretresel si se; po levi strani! Gm: poravnalo se bo že. — Tako, pa tako . . .“

Jakelj je znal, in Miholu je izdatno poje-njalo. Poslej je mogel vsaj mirno ležati. Ležati! Da: kaj se pravi ležati in le ležati, to ve tisti, ki je kaj preležal na svetu.

Mihol je preležal celo jesen. In ta čas je ostala Polonica na Kumrovini. On je ležal v čumnati za vrati na postelji, Polonica pa je šivala nasproti pri oknu.

Vreme je bilo slabo. Deževalo je neprestano in jesenska burja se je zgodaj oglašala po gorah. Tedaj je čutil Mihol bolečine huje nego sicer.

Včasih je za izpremembo opazoval samotno muho, ki je še v tako poznem času brenčala pod stropom in se, kakor v omedlevici, sukala v vedno manjih kolobarjih.

Postal je otožen pri tem. Težko mu je delo to mušje brenčanje.

„Glej Polonica“ — je dejal — „tudi jaz sem oslabil na zimo kakor ta-le muha. Kdo ve, če morda ne zaspim tudi jaz . . .? Starost me daje in zima me skrbi.“

No, dekle ga je potolažilo vselej. —

„Oh, oče, to se vam le bolj zdi. Ali ne veste, kako trdni ste bili še tam po leti? Delali ste in upirali ste se za dva druga. Kaj tisto: noga se vam poceli — Jakelj je obljubil za trdno — in ozdraveli bodete čez zimo. Pomladi bo pa zopet dobro.“

„Delal za dva druga? Hm!“ — je poprijel

Mihol — „ne verjamem. Ali odslej ne bom več, to čutim; čeprav bi komaj bilo, da bi res. Dela bo pri hiši toliko, Anže pa — Anže . . .“

Solza mu je prišla v oko.

„Anžeta vam izpusté domov, prav gotovo. Vsaj sedaj ga vam izpusté.“

„Bog daj, res!“

Upal je Mihol, upali so vsi. Saj se je obetalo še nekaj. Prošnjo so bili napravili na glavarstvo in storili sploh vse, kar je bilo treba.

„Kaj, če ležim“ — je tožil Mihol, „da le Anže pride, potem — potem bo dobro vse — vse . . .“

In kako hitro je to prišlo potem!

Zima je nastopila, za čuda mila zima. Po prekopah in na osoju je sicer obležalo nekaj snega, a proti solncu skoro ni bilo videti nobene belote.

Miholu se je obračalo na bolje. Pred Božičem, ko je bilo posebno toplo, se je potrudil ob palici čez prag in sedel na klo-pico pred hišo. Po kotlini se je že preri-vala rjavkasta trava na dan. Solnce se je upiralo ob pobočju in hotelo že peči in žgati. Pred hišo v prahu je greblo par kokošij. Barba je že prekopavala nekaj tam v bregu.

Ob takih prilikah sta se pomenila s Polonico kaj veselega. Zadnji čas je prihajala bolj na redko. No, saj tudi treba ni bilo. Še to malo bolezní bo prešlo, ko se vrnejo tiči in ko ozeleni dolina.

Mihol je gledal z upanjem v prihod-njost.

Nekoč je hotel iznenaditi Polonico z ve-selo novico. Bilo je v soboto pred novim letom. Anže je bil pisal.

„Nekaj novega, Polonica“, — je dejal, ko je prišla zopet.

„Kaj neki?“ — je vprašala; ali je slu-tila ali ne, kdo ve?

„Nekaj veselega.“

„No!“

„Pismo. — Ná, beri!“

Anže je pisal, da je prost, odpuščen, da je spravil svoje reči, da odrine v kratkem, pa da bo — kakor danes zvečer — za go-

tovo že doma. In dalje, da se hoče lotiti dela in delati pridno, pa da se misli oženiti kmalu po prihodu:

„— stari ste že in slabotni, a pomladi se začne delo. Mislim, da bodete mojih mislij: izbiral nisem veliko, vendar, zdi se mi, da sem izbral prav. Dobro jo poznate; za naš dom je kakor nalašč. Več se bomo dogovorili, ko pridem. —“

„Torej še danes ima priti“, — je dejala Polonica nekam zamišljeno.

„Da“, — hotel jo je dražiti Mihol — „in potem, ali si brala proti koncu? Potem se misli ženiti, kaj ne? Odkritosrčen je bil od nekdanj, Anže; zamolčati ne zna. No, in kaj meniš, Polonica, he, katera bo neki?“

Mihol jo je pogledal po strani.

„He!“

Dekletu so se menjavale barve na licu in krog ust in očij ji je nekaj utripalo, kakor da hočejo prodreti solze po sili na dan. Glavica pa ji je silila vedno niže doli do šivanja.

„No, kaj meniš, katera?“

„Jula!“ — je izustilo dekle hlastno.

Mihol pa se je smehljaje pogladil od oči doli proti ščetinasti bradi, češ:

„Glej no: kaj ti še na mari ne pride! In zakaj ravno Jula?“

„Ker je bogata, ker —“

„O, o, o!“ — jo je ustavil Mihol — „Bogata gori ali doli; več ali manj! Toda poslušaj, Polonica! Stari Mihol pozna Anžeta, he, in Mihol vé za neko drugo, ki — no — ki sicer ne bo tako bogata, kakor

Orlikova Jula, ki bo pa vendar — he — in ta je — Tirova Polonica.“

Tedaj pa se ji je skrnil obraz popolnoma v šivanje:

„Ali se je kdaj posebno menil zame?“

V tem samem vzdihu se je javilo glasno in zgovorno vse gorje, ki je morda glodalo do zdaj liki črv dekletu na dnu srca.

Tudi Miholu se je storilo inako ob tem. Solz ni mogel videti brez sočutja.

„Kaj tisto, kaj tisto!“ — je hitel in nekaj se mu je mokrilo krog oči, „kaj bi tisto!“

Niže doli se je začulo ukanje, glasno in krepko.

„Anže, moj Anže!“ — je vzkliknil Mihol. Oči so mu gorele, ko je gledal po kotlini doli. — „Moj Anže, poznam ga po glasu.“

Tresel se je, ko se je opiral na palico.

„Bog vaju blagoslovi, otroka!“ — so mu šepetale ustnice komaj slišno.

In potem. — —

Cvetje je sulo z dreves in pomladni vetrovi so veli iz doline. Mihol je okrevail do malega. Ob sobotah je celo šepal tje na hribček, kjer se je čulo od fare gori pritrkavanje v polahkih tresajih pojemajoč in gubeč se v ozračju. In glej! Glasovi zvonov so se ubirali tako čudno: „Anže — Polonica — Polonica — Anže.“ Ali je bilo res, ali je pa le Mihol postal otročji? —

Odlašali niso dolgo. —

Včeraj so ju bili oklicali v tretje. —

In danes — — —

Izza ovinka so pripiskali godci ia prikali svatje.

S težko vrečo.

Od mlina po strmem klancu zasôpel
nêkdo se meče;
ahà, Stražišarjev stari nekaj
k dômu vleče.

Obstane v senci, čelo obriše
pa zastoka:
„Prebito je vendar težka danes
tá-le moka!“

Berač nadložen po gozdni stézi
truden príleze,
uboštvo, bolezen in starost so tudi
težke peze.

Vse jutro prosi, pa vendar na rami
prazna je vreča:
ej, tista pa huje še kakor polna
žuli pleča.

Jožef Volc.